

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 241817 18 Rev
Banjaluka: 24.10.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Rose Obradović, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Tanje Bundalo, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja B. K., O. K. i A. K., svi iz B., svi zastupani po punomoćniku advokatu J. G., iz B., protiv tužene V. B., iz G., R. H., zastupane po punomoćniku advokatu M. M., iz B., radi utvrđenja ništavosti testamenta, vrijednost predmeta spora 31.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 241817 18 GŽ od 11.6.2018. godine, na sjednici održanoj 24.10.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 241817 16 P od 12.11.2017. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim traže da se utvrdi ništavim i da ne proizvodi pravno dejstvo testament ostaviteljice J. N. rođene V., broj: OPU-1453/2009, koji je proglašen u ostavinskom postupku na ročištu održanom 19.4.2016. godine, te da će se zaostavština ostaviteljice koja je umrla 7.1.2016. godine, raspraviti po Zakonu o nasljeđivanju.

Obavezani su tužitelji da tuženoj na ime naknade troškova postupka isplate iznos od 2.400,00 KM u roku od 30 dana, dok je preko dosuđenog iznosa ovaj zahtjev odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 241817 18 GŽ od 11.6.2018. godine, odbijena je žalba tužitelja i prvostepena presuda potvrđena.

Tužitelji revizijom pobijaju drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja kako je naveden u izreci prvostepene presude.

Nesporna je činjenica da je J. N. (u daljem tekstu: ostaviteljica), dana 5.8.2009. godine u kancelariji notara S. I. iz B., sačinila testament koji je ovjeren pod brojem OPU: 1453/2009. Prema sadržini testamenta, ostaviteljica je stan koji se nalazi u B. u ulici..., površine 53 m² i koji je upisan u Knjigu uložениh ugovora o otkupu stambenih zgrada i stanova, list broj: 11400/1 k.o. B., kao njeno vlasništvo sa dijelom 1/1, ostavila tuženoj (ćerki) kao jedinom testamentarnom nasljedniku.

Nakon ovjere, po volji zavještaoca, original isprave (testamenta) je ostavljen na čuvanje kod notara, dok je ostaviteljici uručen jedan (1) primjerak otpravka originala.

Sporni testament ostaviteljice proglašen je u ostavinskom predmetu broj: 71 0 O 230900 16 O, na ročištu održanom pred prvostepenim sudom dana 19.4.2016. godine. Rješenjem ostavinskog suda od 19.4.2016. godine, postupak raspravljanja zaostavštine je prekinut i tužitelji (unuci ostaviteljice) su upućeni na parnicu radi „utvrđenja pravne valjanosti testamenta“.

Cijeneći iznesene činjenice i izvedene dokaze, prvostepeni sud odbija tužbeni zahtjev smatrajući da tužitelji nisu dokazali tvrdnje da ostaviteljica nije mogla da čita, odnosno da nije pročitala testament koji je sačinila kod notara prije nego ga je potpisala. Takođe cijeni da tužitelji nisu dokazali da je ostaviteljica sačinila testament u zabludi.

Okolnost da su tužitelji B. K. i A. K. živjeli sa ostaviteljicom u spornom stanu duži niz godina prije sačinjavanja testamenta 5.8.2009. godine, odnosno prije njene smrti 7.1.2016. godine (od 2005. godine, odnosno od 2008. godine), te da su se odrekli nasljednog dijela u ostavinskom postupku iza umrlog M. N. (supruga ostaviteljice i djeda tužitelja) u korist ostaviteljice, po ocjeni prvostepenog suda, nema uticaja na valjanost testamenta.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 67., 70. i 71. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik RS“, broj: 1/09, 55/09-u daljem tekstu: Zakon o nasljeđivanju), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužitelja i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud navodi da se radi o testamentu koji je notarski obrađen po pravilima sudskog testamenta, što znači da ga može sačiniti samo osoba koja zna da čita i piše, a samo u slučaju da „manjka jedan ili drugi elemenat pismenosti“, potrebna su dva svjedoka. Potvrda koju sačini notar je integralni dio testamenta (član 67. Zakona o notarima („Službeni glasnik RS“, broj: 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06, 37/07, 50/10, 78/11, 20/14, 68/17-u daljem tekstu: ZN) i ona, u konkretnom slučaju, sadrži konstataciju da je ostaviteljica u prisutnosti notara pročitala i potpisala testament.

Po ocjeni drugostepenog suda, prvostepena odluka je zasnovana na pravilnoj primjeni odredbi člana 71. stav 1. i 3. u vezi sa članom 72. Zakona o nasljeđivanju i člana 67. i 78. ZN.

Drugostepeni sud nije prihvatio dokaze priložene uz žalbu (nalazi oftamologa iz 2011. godine za ostaviteljicu), cijeneći da nisu ispunjeni uslovi iz člana 207. stav 1. ZPP.

Drugostepena odluka je pravilna.

Revizija se iscrpljuje u navodima da ostaviteljica nije mogla da pročita testament koji je sačinio notar po njenom kazivanju (ne tvrde da posljednja volja nije pravilno sačinjena), iz razloga jer nije imala „adekvatne naočale“ (što su željeli dokazati medicinskom dokumentacijom priloženom prvi put uz žalbu), pa da je notar u toj situaciji morao da obezbijedi dva svjedoka.

Odredbom člana 70. Zakona o nasljeđivanju (koji je bio na snazi u vrijeme sačinjavanja spornog testamenta), propisano je da sudski testament može zavještaocu sačiniti po njegovom kazivanju sudija nadležnog suda koji će prethodno utvrditi identitet, a pošto zavještalcu ovakav testament pročita i potpiše, sudija će na samom testamentu potvrditi da ga je zavještalcu u njegovom prisustvu pročitao i potpisao. Prema odredbi člana 72. stav 1. istog Zakona, testament zavještaocu može sačiniti i notar, u skladu sa odredbama koje se odnose na sudski testament, ako ZN nije drugačije određeno (stav 2.).

Prema odredbi člana 4. stav 4. ZN, notarski obrađene isprave koje je notar sačinio u granicama svojih službenih ovlaštenja u propisanoj formi, imaju punu dokaznu snagu javne isprave o izjavama datim pred notarem, a prema stavu 5. istog člana, notarske ovjere i potvrde imaju dokaznu snagu javne isprave o činjenicama o kojima se u njima svjedoči. Dozvoljeno je dokazivati da je izjava netačno notarski obrađena, odnosno da su posvjedočene činjenice netočne (stav 6.). Odredbom člana 70. tačka 3. Zakona je propisano da će notar navesti način na koji je utvrdio identitet lica koji učestvuju u notarskom obrađivanju isprave, a tačkom 7. da se ta lica potpisuju na ispravi i da sadržaj ovjerava notar pečatom.

Iz sadržine notarski obrađenog testamenta (u dijelu naziva „prethodne napomene“) slijedi da je ostaviteljica potvrdila da je pismena osoba (dakle, da zna da čita i da piše), dok je na posljednjoj stranici (3) u zadnjem pasusu naznačeno da je notar pročitao ostaviteljici original isprave i da je, nakon toga, ostaviteljica sama pročitala sadržaj, odobrila ga i potpisala, zajedno sa notarem.

Pravilno su cijenili nižestepeni sudovi da tužitelji nisu dokazali tvrdnje da ostaviteljica nije bila u stanju da pročita sačinjeni testament, zbog problema „sa neadekvatnim naočalima“ (ne da je bila bez naočala).

Pravilno je drugostepeni sud odbio da prihvati nove dokaze priložene uz žalbu (nalazi oftamologa), jer tužitelji, osim paušalne tvrdnje da te dokaze nisu mogli iznijeti pred prvostepenim sudom, nisu dokazali da to nisu mogli učiniti bez svoje krivice. Naime, tužitelji neprekidno od 2005. odnosno od 2008. godine žive zajedno sa ostaviteljicom, pa je logično za pretpostaviti da su znali za njene posjete oftamologu (očekivano su išli sa njom zbog tih problema i njenih godina života), kao i da su ti nalazi bili u stanu. Dakle, tuženi su godinama prije nego je pokrenut postupak pred prvostepenim sudom (tužba podnesena 7.7.2016. godine), imali saznanja o postojanju nalaza pa su mogli pravovremeno da ih predlože kao dokaz u toku parnice.

Pored toga, nalazi Specijalističke oftamološke ambulante „Dr Nj.“ B. na koje se pozivaju tužitelji, vremenski datiraju kasnije (16.5.2011. godine, 23.6.2011. godine, 29.2.2012. godine, 11.9.2013. godine) u odnosu na vrijeme sačinjavanja testamenta (5.8.2009. godine), a isti je slučaj i sa potvrdama o potrebi nabavke naočala (16.5.2010. godine, 1.3.2013. godine).

Činjenica da iz potvrda o potrebi nabavke naočala, slijedi da je ostaviteljica imala izraženu dioptriju (+3,75 - +4,50), ne znači da nije bila sposobna da čita, odnosno da sa naočalima koje je u to vrijeme koristila, nije mogla da pročita testament.

Tačan je navod revizije da je ostaviteljica u momentu sačinjavanja testamenta imala 75. godina života i da je imala izraženu dioptriju, ali to samo po sebi i u nedostatku drugih dokaza koji to potvrđuju, neosnovanom čini tvrdnju u reviziji da iz tog razloga nije mogla da pročita sadržaj

posljednje volje sačinjen od strane notara po njenom kazivanju, odnosno da je „bila nagovorena od strane tužene da upravo njoj prepiše predmetni stan“.

Paušalno je ukazivanje revidenta da je Vrhovni sud Republike Srpske „zauzeo stav“ da kada se radi o testatoru starijem od 70 godina da je „logično tražiti prije svega ljekarsko uvjerenje o njegovoj sposobnosti rasuđivanja“, pri čemu ne navodi broj odluke u kojoj je takav stav izražen ili na kojoj sjednici građanskog odjeljenja je došlo do zauzimanja takvog stava. Da li je testator sposoban da sačini posljednju izjavu volje, rješava se u svakom konkretnom slučaju ovisno od utvrđenih činjenica, pa nije prihvatljivo gledište po kome bi svaki testator stariji od 70 godina bio dužan, prije sačinjavanja testamenta, da prethodno dokaže ljekarskim uvjerenjem da je sposoban za rasuđivanje.

U konkretnom slučaju, notar je konstatovao da je ostaviteljica sposobna za rasuđivanje (drugačije nije dokazano), a sama ostaviteljica je potvrdila da je pismena i da želi rasporediti svoju zaostavštinu, jasno navodeći šta je predmet testamentarnog raspolaganja i koji nasljednici bi, u slučaju zakonskog nasljeđivanja, bili pozvani na nasljeđe.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Rosa Obradović

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić